

ЄВРОПЕЙСЬКА МЕДИЧНА ШКОЛА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії
Ректор Європейської медичної школи

Олег БОВК

«04» травня 2026 року

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ З ПСИХОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЇ /
ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
для іноземців та осіб без громадянства (мова навчання – українська)
для здобуття ступеня вищої освіти – магістр
спеціальність – С4 Психологія

КИЇВ 2026

ВСТУП

Програма фахового іспиту з психології та соціології / педагогіки та психології призначена для проведення вступного випробування в Європейській медичній школі для здобуття ступеня магістра за спеціальністю С4 «Психологія», денної та заочної форми здобуття вищої освіти для іноземців та осіб без громадянства (мова навчання – українська), згідно Правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти в Європейській медичній школі в 2026 році.

Програму фахового іспиту з психології та соціології / педагогіки та психології розроблено у відповідності до Програми предметного тесту з психології та соціології єдиного фахового вступного випробування для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра (затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 11 лютого 2022 року № 156) та Програми предметного тесту з педагогіки та психології єдиного фахового вступного випробування для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра (затверджена наказом Міністерства освіти і науки України від 01 квітня 2024 року № 426).

Програма вступного випробування містить критерії оцінювання, структуру оцінки і порядок оцінювання підготовленості вступників.

Вступник самостійно обирає складання фахового іспиту або з психології та соціології або з педагогіки та психології при реєстрації на вступні випробування.

Фаховий іспит психології та соціології / педагогіки та психології проводиться у формі тестування для виявлення рівня підготовки вступника щодо ступеня володіння професійними знаннями та складається із 40 тестових завдань закритого типу. Вступникові потрібно обрати одну правильну найбільш повну відповідь.

Кожна правильна відповідь оцінюється у 5 балів. Кожна неправильна відповідь оцінюється у 0 балів.

Максимальна кількість балів складає 200 балів.

Мінімальна кількість балів, що дає право вважати вступне випробування успішним повинна становити не менше 100 балів,

Час відведений на фаховий іспит складає 60 хв.

Порядок проведення вступних випробувань визначається Правилами прийому на навчання для здобуття вищої освіти в Європейській медичній школі в 2026 році.

Програма містить наступні розділи:

Блок 1 Психологія та соціологія	Блок 2 Педагогіка та психологія
1. Основи психології та соціології	1. Основи педагогіки та психології
2. Історія і теорія психології та соціології	2. Історія і теорія педагогіки та психології
3. Методи психології та соціології	3. Методи дослідження у педагогіці та психології
4. Прикладні аспекти психології та соціології	4. Прикладні психолого-педагогічні засади освіти, навчання, виховання та розвитку особистості.
5. Психологічні та соціологічні виміри суспільства	

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Блок 1 Психологія та соціологія

Розділ 1. Основи психології та соціології

1.1 Психологія та соціологія у структурі сучасних наук.

1.1.1 Об'єкт, предмет психології. Психіка як об'єкт психології. Психічні явища як предмет психології.

1.1.2 Об'єкт, предмет соціології. Суспільство як об'єкт соціології. Соціальна взаємодія як предмет соціології.

1.1.3 Функції соціології: теоретико-пізнавальні, практично-політичні.

1.1.4 Трансформація уявлень про предмет психології. Історичне формування предмета психології: від вчення про душу до науки про психіку.

1.1.5 Трансформація уявлень про предмет соціології: від вивчення суспільства в людині до дослідження людини в суспільстві.

1.1.6 Структура та основні галузі психології. Фундаментальна та прикладна психологія.

1.1.7 Рівні соціологічного знання: загальносоціологічні теорії (макросоціологія та мікросоціологія), спеціальні та галузеві соціологічні теорії (теорії середнього рівня), знання, здобуте за допомогою емпіричних досліджень.

1.2 Основні категорії психології та соціології.

1.2.1 Поняття «психіка» та її сутність. Функції психіки: відображальна, регулятивна.

1.2.2 Співвідношення понять «соціальне» і «суспільне».

1.2.3 Співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість» та «індивідуальність».

1.2.4 Біологічні передумови, соціальні умови та чинники психічного розвитку особистості.

1.2.5 Мотиви та мотивація особистості. Потреби, інтереси, переконання, ідеали. Спрямованість особистості.

1.2.6 Цінності та ціннісні орієнтації особистості. «Життєві стратегії».

1.2.7 Самоактуалізація та самореалізація особистості: сутність та риси.

Розділ 2. Історія і теорія психології та соціології

2.1 Соціологічна та психологічна думка XIX ст.

2.1.1 Позитивізм Огюста Конта. Концепція співвідношення суспільства та індивіда.

2.1.2 Психологія натовпу Гюстава Лебона. Класифікація натовпів, характеристика натовпу.

2.1.3 Теорія наслідування Габріеля Тарда. Психологічний механізм наслідування як ключ до пояснення соціальної поведінки.

2.1.4 Органіцизм як еволюціонізм у теорії Герберта Спенсера.

2.2 Соціологічна та психологічна думка кінця XIX – початку XX ст.

- 2.2.1 Інтеракціонізм. Теорія «дзеркального Я» Чарльза Хортон Кулі. Символічний інтеракціонізм Джорджа Герберта Міда. Аналіз динаміки «Я»: «І» та «Ме».
- 2.2.2 Психоаналітична теорія Зигмунда Фрейда. Вчення про сексуальність: лібідо, сублімація, витіснення. Структура особистості: Воно (Id), Я (Ego) і Над-Я (Super Ego). Соціологічні аспекти психоаналізу.
- 2.2.3 Індивідуальна психологія Альфреда Адлера. Комплекс меншовартості.
- 2.2.4 Аналітична психологія Карла Густава Юнга. Структура особистості. Архетипи колективного несвідомого.
- 2.2.5 Розуміюча соціологія Макса Вебера. Теорія соціальної дії. Типи соціальної дії. Типи легітимного панування.
- 2.2.6 Еміль Дюркгайм про суспільні норми і цінності. Поняття аномії. Проблема розрізнення нормальних і патологічних явищ. Типи самогубств.
- 2.2.7 Теорія соціальної поведінки Вільфредо Парето. Теорія еліт. Циркуляція еліт як елемент підтримки соціальної рівноваги.

2.3 Психологічна думка другої половини ХХ – початку ХХІ ст.

- 2.3.1 Дж. Морено: соціометрична революція, психодрама. Неофрейдизм (Е. Фромм, Е. Еріксон). Класичний біхевіоризм (Дж. Уотсон, І. Павлов, Б. Скіннер) та необіхевіоризм (А. Бандура). Гуманістична психологія (А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл, І. Ялом). Генетична психологія Ж. Піаже.
- 2.3.2 Структурно-функціональна теорія Толкотта Парсонса. Концепція соціальної дії. Соціалізація і соціальний контроль як механізми інтеграції індивіда до соціальної системи. Функціональний аналіз Роберта Мертона. Теорії середнього рівня. Феноменологічна соціологія Альфреда Шюца.

Розділ 3. Методи психології та соціології

3.1 Планування та забезпечення якості дослідження.

- 3.1.1 Наукові дослідження: різновиди (теоретичні та емпіричні; фундаментальні та прикладні; розвідувальні, описові та аналітичні, польові та лабораторні), проблема, мета, завдання, об'єкт, предмет.
- 3.1.2 Програма дослідження: структура документа, основні пункти, етапи дослідження. Концептуалізація та операціоналізація понять. Гіпотези (теоретичні, емпіричні, статистичні).
- 3.1.3 Вибірковий метод: генеральна сукупність, вибірка, вимоги, методи формування.
- 3.1.4 Якість інформації: репрезентативність, валідність, надійність.

3.2 Методи збору інформації.

- 3.2.1 Спостереження.
- 3.2.2 Експеримент.
- 3.2.3 Опитування (анкетування, інтерв'ювання).
- 3.2.4 Експертні опитування.
- 3.2.5 Соціометрія.
- 3.2.6 Аналіз документів. Контент-аналіз.

3.3 Методи аналізу емпіричних даних.

3.3.1 Вимірювання (за С. Стівенсом).

3.3.2 Описова статистика. Міри центральної тенденції та міри варіації для шкал різних типів. Точкове та інтервальне оцінювання. Дворчий інтервал.

3.3.3 Аналіз зв'язків (кореляція).

3.3.4 Лінійна регресія.

Розділ 4. Прикладні аспекти психології та соціології

4.1 Особистість як об'єкт та суб'єкт соціальних відносин.

4.1.1 Соціалізація особистості. Поняття ресоціалізації.

4.1.2 Девіантна поведінка. Суїцидальна та залежна поведінка. Булінг. Мобінг. Ейджизм.

4.1.3 Соціальні статуси та ролі. Структура ролі за В. Ядовим.

4.1.4 Стать і гендер.

4.2 Особистість у життєвому та професійному просторі.

4.2.1 Гра, навчання, праця як види діяльності. Професійна діяльність. Мотивація та стимулювання професійної діяльності (за Ієрархією потреб А. Маслоу). Професійне вигорання. Поняття професійних криз.

4.2.2 Спілкування як соціально-психологічний феномен.

4.2.3 Конфлікт і конфліктна ситуація.

4.2.4 Соціальна організація як формальна група, лідерство та керівництво.

4.2.5 Характеристика і актуальні проблеми сучасної сім'ї. Функції та види сім'ї. Шлюб і шлюбні стосунки. Сімейні кризи.

РОЗДІЛ 5. Психологічні та соціологічні виміри суспільства

5.1 Група як структурний елемент суспільства.

5.1.1 Поняття та головні ознаки соціальної групи. Класифікація соціальних груп (великі соціальні групи, середні соціальні групи, малі соціальні групи).

5.1.2 Поняття великої соціальної групи. Класифікація великих соціальних груп (соціально-класові, соціально-демографічні, соціально-етнічні, соціально-професійні та соціально-територіальні). Натовп як велика стихійна група. Основні характеристики та типологія натовпу, соціально-психологічні особливості окремих його різновидів. Етнічні групи. Форми існування етносів та основні етнічні процеси. Поняття етнічної ідентичності та свідомості.

5.1.3 Поняття малої групи. Класифікація малих соціальних груп (первинні / вторинні; формальні / неформальні; референтні / групи членства; квазігрупи). Структура малої групи. Динамічні процеси в малій групі. Соціально-психологічний клімат групи. Конформізм, конформна поведінка і конформність. Згуртованість.

5.2 Соціальні та психологічні характеристики й форми організації суспільних процесів і явищ.

5.2.1 Суспільна свідомість. Масова свідомість. Групова свідомість. Індивідуальна свідомість. Механізми соціально-психологічного впливу (наслідування, навіювання, переконання, зараження, чутки, мода).

5.2.2 Поняття соціального інституту. Основні функції та характерні ознаки. Види соціальних інститутів: економічні, політичні, релігійні, культури та соціалізації тощо.

5.2.3 Соціальна стратифікація та соціальні нерівності. Основні критерії соціальної стратифікації. Види нерівності (економічна, політична, правова, культурна, цифрова, мобільна та ін.).

5.2.4 Соціальна мобільність: поняття, типи (вертикальна / горизонтальна), механізми, соціальні та психологічні чинники. Міграція як вид просторової мобільності: сутність, соціальні та психологічні характеристики.

Блок 2 Педагогіка та психологія

Розділ 1. Основи педагогіки та психології

1.1 Педагогіка та психологія у структурі сучасних наук.

1.1.1 Педагогіка в системі наук про людину. Об'єкт, предмет, функції та завдання педагогіки.

1.1.2 Об'єкт, предмет психології. Психіка як об'єкт психології. Психічні явища як предмет психології.

1.1.3 Основні категорії педагогіки: освіта, навчання, виховання, формування, розвиток, самоосвіта, самовиховання, саморозвиток.

1.1.4 Основні категорії психології: психіка, свідомість, особистість, діяльність, спілкування, образ.

1.1.5 Структура та основні галузі педагогіки.

1.1.6 Структура та основні галузі психології. Фундаментальна та прикладна психологія.

1.2 Загальні закономірності розвитку і соціалізації особистості.

1.2.1 Процес розвитку особистості. Біологічні та соціальні чинники та закони психічного розвитку особистості.

1.2.2 Співвідношення понять «людина», «особа», «індивід», «особистість» та «індивідуальність».

1.2.3 Характеристика особистості учня як суб'єкта освітнього процесу.

1.2.4 Вікова періодизація психічного розвитку особистості (за Е. Еріксоном). Вікові та індивідуально-типологічні особливості розвитку особистості та їх урахування в освітньому процесі.

1.2.5 Мотиви та мотивація особистості. Потреби, інтереси, переконання, ідеали. Спрямованість особистості. Мотивація навчальної діяльності.

- 1.2.6 Гра, навчання, праця як види діяльності. Діяльність учня в освітньому процесі та її види. Сутність та характеристика навчальної діяльності школяра.
- 1.2.7 Закономірності психічного розвитку та принципи навчання і виховання як основні механізми соціалізації та розвитку особистості учня.
- 1.2.8 Соціалізація особистості: сутність, етапи, механізми. Суб'єкти і агенти соціалізації. Поняття ресоціалізації.
- 1.2.9 Цінності та ціннісні орієнтації особистості. Життєві перспективи. Цілі життя. Самоактуалізація та самореалізація особистості: сутність та риси.

Розділ 2. Історія і теорія педагогіки та психології

2.1 Педагогічна та психологічна думка XVII – початок XX ст.

- 2.1.1 Педагогічна теорія Я.-А. Коменського.
- 2.1.2 Проблеми розвитку особистості у педагогічній спадщині Г. Сковороди.
- 2.1.3 Кордоцентризм у психолого-педагогічних поглядах П. Юркевича.
- 2.1.4 «Вільне виховання» в педагогічній системі М. Монтесорі.
- 2.1.5 М. Грушевський про українську мову й українську школу.
- 2.1.6 Антропоцентризм як провідна ідея творчості К. Ушинського.
- 2.1.7 О. Лазурський: вчення про нахили та обдарованість особистості.
- 2.1.8 Психологія як наука про безпосередній досвід: В. Вундт.
- 2.1.9 Г. Еббінгауз: закони пам'яті. Крива забування Г. Еббінгауза.
- 2.1.10 Полікультурність – головний принцип педагогічної позиції М. Драгоманова.

2.2 Педагогічна та психологічна думка кінця XX – початку XXI ст.

- 2.2.1 Психоаналітична теорія З. Фрейда. Структура особистості: Воно (Id), Я (Ego) і Над-Я (Super Ego). Етапи психосексуального розвитку особистості. Механізми психологічного захисту особистості.
- 2.2.2 Індивідуальна психологія А. Адлера. Комплекс меншовартості.
- 2.2.3 Аналітична психологія К.-Г. Юнга. Структура особистості. Архетипи колективного несвідомого.
- 2.2.4 Неофрейдизм (Е. Фромм, Е. Еріксон). Класичний біхевіоризм (Дж. Уотсон, І. Павлов, Б. Скіннер) та необіхевіоризм (А. Бандура). Гуманістична психологія (А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл, І. Ялом). Генетична психологія Ж. Піаже.
- 2.2.5 Ідеї педагогічної психології у працях С. Балея.
- 2.2.6 Г. Костюк про навчально-виховний процес та психічний розвиток учнів.
- 2.2.7 Гуманістична педагогіка В. Сухомлинського.
- 2.2.8 С. Френе: школа успіху і радості.
- 2.2.9 Вальдорфська школа (Р. Штайнер): ідея цілісного виховання.
- 2.2.10 Концепція соціально-особистісного виховання А. Макаренка.
- 2.2.11 Теорія вчинку В. Роменця.
- 2.2.12 Виховний ідеал Г. Ващенко.
- 2.2.13 Система української освіти: принципи, види, рівні освіти, типи закладів освіти (згідно із Законом України «Про освіту» (чинна редакція)).

Розділ 3. Методи дослідження у педагогіці та психології

3.1 Планування та забезпечення якості дослідження.

3.1.1 Наукові дослідження в педагогіці та психології: різновиди, проблема, мета, завдання, об'єкт, предмет.

3.1.2 Програма дослідження: структура, вимоги до її складання та етапи дослідження. Гіпотези дослідження: теоретичні, емпіричні, статистичні.

3.1.3 Вибірковий метод: генеральна сукупність, вибірка, основні вимоги до формування вибірки, методи формування.

3.1.4 Якість інформації: репрезентативність, валідність, надійність.

3.2 Методи збору інформації.

3.2.1 Спостереження: види, переваги і недоліки, роль спостерігача

3.2.2 Експеримент: види (констатувальний, формувальний, природний, лабораторний) та основні етапи проведення.

3.2.3 Поняття «тестування». Види тестів: проєктивні тести, тести дослідження особистості, тести пізнавального розвитку, тести досягнень, педагогічне тестування.

3.2.4 Методи опитування. Анкетування (поштові, пресові, он-лайн, експертні, індивідуальні, групові). Анкета: види питань, методичні вимоги до композиції анкети та до формулювання питань. Інтерв'ювання.

3.2.5 Експертні опитування (метод експертної оцінки): пошук, відбір та підготовка експертів. Види і процедури експертного опитування.

3.2.6 Соціометрія: процедура застосування та інструментарію (анкета, шкали).

3.2.7 Аналіз продуктів діяльності. Аналіз документів. Контент-аналіз.

3.3 Методи аналізу емпіричних даних.

3.3.1 Вимірювання: визначення, види, рівні.

3.3.2 Описова статистика. Кількісний та якісний аналіз даних.

3.3.3 Аналіз кореляційного зв'язку між двома змінними. Коефіцієнти кореляції.

Розділ 4. Прикладні психолого-педагогічні засади освіти, навчання, виховання та розвитку особистості

4.1 Освіта і навчання особистості.

4.1.1 Дидактика як теорія освіти і навчання: її сутність, основні категорії. Парадигми освіти і навчання (гуманістична, особистісно-орієнтована, компетентнісна, рефлексивна).

4.1.2 Процес навчання: сутність і зміст, двосторонній характер, функції (освітня, виховна, розвивальна), структурні елементи навчання (мета, завдання, зміст, методи, засоби, форми організації навчання, його результати). Навчання; учіння, наочіння.

4.1.3 Поняття про базові принципи навчання та їх характеристика.

4.1.4 Зміст освіти в сучасній школі: сутність та основні поняття. Знання, уміння, навички, компетентності.

4.1.5 Структура навчально-пізнавальної діяльності учнів (сприймання – осмислення – розуміння – узагальнення – закріплення). Пізнавальний інтерес, умови його розвитку у навчанні. Етапи та рівні засвоєння знань.

4.1.6 Методи навчання, їх характеристика та класифікації за: джерелом інформації (словесні, наочні, практичні); характером пізнавальної діяльності (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, пошукові); логікою пізнання (індуктивні, дедуктивні, традуктивні). Загальні вимоги до вибору методів навчання.

4.1.7 Засоби навчання: їх ознаки, функції та характеристика. Технічні засоби навчання (візуальні, аудіальні, аудіовізуальні, мультимедійні, інформаційно-комунікаційні).

4.1.8 Види навчання (пояснювально-ілюстративне, проблемне, програмоване, індивідуальне, інтегроване, диференційоване, дистанційне). Компетентнісний підхід у навчанні.

4.1.9 Форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів: фронтальна, групова, кооперативна, колективна, парна, індивідуальна.

4.1.10 Урок як форма організації навчання. Типи і структура уроків за дидактичною метою. Вимоги до підготовки вчителя до уроку.

4.1.11 Активні (соціально-психологічні) форми організації освітнього процесу: тренінг, диспут, ділова гра, круглий стіл, олімпіада, конкурс, виставка учнівської творчості.

4.1.12 Позаурочні форми навчання: факультативні заняття, просемінари, практикуми, секції, навчальні екскурсії, предметні гуртки, додаткові групові, індивідуальні заняття, домашня навчальна робота учня.

4.1.13 Поняття про контроль навчання, його функції. Види, форми і методи контролю. Рівні навчальних досягнень учнів та їх характеристика. Критерії і норми оцінювання успішності учнів. Поточне, тематичне та підсумкове оцінювання.

4.1.14 Поняття і види педагогічних технологій (розвивальні, проектні, проблемні, ігрові, інтерактивні).

4.1.15 Педагогіка партнерства: педагогічно доцільна (суб'єкт-суб'єктна) взаємодія, концептуальні основи та принципи. Рівні та форми організації партнерської взаємодії.

4.2 Виховання особистості.

4.2.1 Сутність і структура процесу виховання, його мета і завдання. Поняття виховного впливу та взаємовпливу.

4.2.2 Принципи процесу виховання. Характеристика основних принципів виховання.

4.2.3 Зміст процесу виховання. Системний підхід у структуруванні змісту національного виховання. Основні напрями національного виховання (моральне, громадсько-патріотичне, розумове, естетичне, фізичне, валеологічне, трудове, екологічне, статево-гендерне, правове, економічне).

4.2.4 Самовиховання: сутність, методи і прийоми. Педагогічне керівництво самовихованням учнів. Концепція особистісно-орієнтованого виховання.

4.2.5 Методи виховання. Групи методів: формування свідомості особистості; організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки; стимулювання поведінки і діяльності; контролю, самоконтролю та самооцінки у вихованні.

4.2.6 Форми організації процесу виховання: позаурочна, позакласна та позашкільна виховна робота. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи. Колективні творчі справи.

4.2.7 Виховна взаємодія «вчитель–учень». Партнерство школи і сім'ї у вихованні учнів. Сім'я як соціально-педагогічне середовище. Форми і методи роботи школи з батьками учнів.

4.2.8 Учніське самоврядування, його види. Органи учнівського самоврядування. Демократичне управління і лідерство в учнівському самоврядуванні. Формальні та неформальні групи учнів.

4.3 Особистість у життєвому та професійному просторі.

4.3.1 Соціально-психологічна структура особистості. Соціальні статуси: поняття та види (офіційний і неофіційний, приписаний і здобутий). Соціальні ролі: поняття та види (активні й пасивні, явні й латентні). Соціальна позиція особистості.

4.3.2 Стать і гендер. Маскулінність. Фемінінність. Андроґінність. Гендерна ідентичність. Кризи гендерної ідентичності. Гендерні стереотипи: поняття та види (традиційні та егалітарні). Гендерна рівність і дискримінація. Сексизм. Фемінізм.

4.3.3 Професійна діяльність: поняття та етапи професіоналізації (професійне самовизначення, професійне навчання, професійна адаптація, професійне становлення, професійна реалізація, завершення професійної діяльності). Вчитель як суб'єкт професійної діяльності.

4.3.4 Особистість вчителя та його педагогічна майстерність. Мотивація та стимулювання професійної діяльності (за ієрархією потреб А. Маслоу). Професійне (емоційне) вигорання педагога.

4.3.5 Спілкування в педагогічній діяльності. Складові спілкування (комунікативна, перцептивна, інтерактивна). Бар'єри педагогічного спілкування.

4.3.6 Конфлікт і конфліктна ситуація. Види конфліктів (внутрішньоособистісний, міжособистісний, внутрішньогруповий, міжгруповий). Конфлікти в освітньому середовищі. Стилі поведінки у конфлікті (суперництво, уникнення, компроміс, співпраця, пристосування).

4.3.7 Профілактика (психологічна просвіта, недопущення дискримінації, матеріальне та моральне заохочення, дотримання корпоративної культури) та розв'язання (досягнення компромісу чи співпраці) педагогічних конфліктів. Медіація як форма врегулювання конфлікту.

4.3.8 Девіантна поведінка особистості. Поняття та види (позитивна і негативна) девіацій. Суїцидальна та залежна поведінка. Булінг. Мобінг. Ейджизм. Рівні

девіантної поведінки. Профілактика девіантної поведінки: просвіта, соціальна реклама, корекційні програми, створення ситуації успіху.

4.3.9 Управління в системі освіти. Управлінська діяльність. Лідерство, керівництво, супровід. Типологія лідерства. Стилi керівництва (авторитарний, демократичний, ліберальний). Корпоративна (організаційна) культура.